

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gold. 50 krajc. — polletno 1 gold. 30 krajc.

List 21.

V Celovcu 10. novembra 1872.

Pri Kraljevem gradu.

(Spisal Št. K.)

Bilo je nekega dne po poldne, ko se ognem velikemu prahu na cesti, podam v zeleno hosto in tu v hladni senci na klop sedem. Kmalo zagledam ranjenega vojaka, ki je na berglah težavno proti meni se pomikal.

Revež se mi je koj smilil; njegova obleka je bila že na pol stergana, lica upadena, oči brez živosti; videlo se mu je pri vsaki stopinji, da se ni še prav navadil z berglami hoditi.

Ker se mu je videlo, da je močno truden, mignem mu, naj se vsede zraven mene. — Klop je zadosti dolga, obadva lahko na njej sediva — mu rečem.

Prijazno se mi zahvali, vsede se zraven mene, pogleda na svoje bergele in globoko zdihne.

— Kaj vas boli? — vprašam ga prijazno, ko vidim njegovo žalostno obličje.

— Ej, gospod! — mi on odgovori, — ako bi vam hotel vse povedati, kar mene boli, vi bi do jutra tukaj z mano sedeti morali.

Ponudim mu eno smodko, vzame jo, in kmali je cel oblak dima obdajal njegovo glavo. Potem je začel bolj zaupno z mano govoriti, in je prav goreče pravil, kako so nekteri naših vojskovodij nespametno ravnali, ki so toliko tisoč in tisoč mož v gotovo smert peljali; pripovedoval mi je neke posebnosti iz bitev pri Nahodu in Jičinu, in najbolj hud je bil na nemške iglenice.

— Sedaj je hvala Bogu! tudi to prešlo — pravi na dalje, — sedaj nimam nobene druge želje več, kakor samo to, da bi mogel domú priti, in kar sem si v tej vojski zaslužil, — té-le bergele — sabo domú spraviti. — Domá pa . . .

Tu mu zastane beseda. Zamisli se in videti mu je bilo na obrazu, da mora imeti nekaj na sercu. Žalost in veselje sta se borila v njegovih persih.

Reveža sem prav zares miloval; sklenil sem, vprašati ga, kaj se je ž njim godilo.

Toda, naka! — Bog vé, si mislim, kaj ima na sercu; mogoče da mu serčne rane ponovim, ako ga vprašam; kaj pa, ako bi mu v čem mogel pomagati? Hočem tedaj skusiti, bi li mi svoje dogodbe povedal. Prosim ga tedaj, naj mi pové svoje dogodivščine.

Globoko zdihne ter začne tako-le pripovedovati:

— Tam v tisti lepi nižavi sem domá, kjer se Tisa ravno pred našo hišo obrača. Moji starši niso ravno ubogi, akoravno so nas poslednje slabe letine tudi stis-

kale; toda, verujte mi, gospod! odkupil bi se bil gotovo od vojaščine, ako ne bi bila oklicana naredba, vsled ktere ni bilo nobenemu dovoljeno se odkupiti. Velik udarec je bilo to tudi za moje starše, toda Katrici ravno tako nepričakovano, kakor meni.

— Moja dobra mati je jokala, Katrica moja nevesta, se mi je okoli vratú obešala, ko sem moral slovó jemati. Bilo mi je jako tesno pri sercu.

Dobro sem vedel, da v teh nemirnih časih je vojak v vedni nevarnosti, svoje življenje zgubiti. — Tolažil sem svoje drage, kakor sem vedel in znal, ali kar mene zadeva, jaz sem za gotovo mislil, da ne bom nikoli več ne matere, ne Katrice videl.

Bogu je dopadlo, da se to moje dozdevanje ni uresničilo; pa Bog vé, ako ne bi bilo za-me in za Katrico bolje, da bi bil mertev ostal na Labinem bregu. Kdo me more zagotoviti, da ne bo strahú umerla, kedar bo zagledala moje bergele? . . .

Tú je ubogi ranjenec obmolknil, in solzé so se mu v očéh zasvetile. Za nekaj časa mi zopet dalje pripoveduje:

— Peljali so nas do Pešte, in ondi, komaj smo se začeli vaditi v orožji, že so nas na parovoze spravili in v velikih trumah proti češki deželi odpeljali.

Moji tovarši so bili dobre volje, dokler so imeli v svojih čutarah, ki so jim visele na stranéh, kaj za svoja suha gerla; peli so, zabavljali so si eden drugemu, toliko eljen-ov (živio!) kričali, da se je ves vlak tresel. Sam jaz sem bil žalosten; slonel sem na malem oknu in gledal kraje, mesta in vasi, ki so zginovale izpred mojih oči. Pogledam še enkrat proti strani, kjer je bila moja domovina, od ktere sem moral slovó vzeti, in nehoté mi stopi pred dušne oči podoba kervave bitve, kjer topovi gromijo, kroglje gosto leté, puške pokajo, takó da človeka oglušé; in otožno pomislim na nevesto, ktera morebiti tudi sedaj nevtolažljivo žaluje kakor jaz.

Ves sem bil pogreznjen v té in enake otožne misli, takó da od krika svojih tovaršev nisem nič družega slišal, kakor zamolklo bobnenje.

V tem trenutku me prime nekdo od zadi za rame. Prestrašen se obernem, kakor človek, ki se naglo iz terdega spanja zbudi, in moje solzne oči zagledajo obraz človeka, ki se mi je hudobno posmeheval.

Ta je bil Kutaš Imre (Emerik), ki me je prestrašil, moj naddesetnik. V obrazu je bil vés zagorel; če se ga je kdo dotaknil, je omahoval; videl sem, da si je gerlo čez mero močil, in pri tem je bilo v njegovem obrazu nekaj takó peklenskega, da mi je strah delalo.

— Fant! — zavpije na-me, — ali se še jokaš? Kaj gledaš skoz to okno? ako ti veter čako odnese, kako jo bodeš nazaj dobil? Zmirom se joče, kakor otrok, — nadaljeval je na glas posmehovaje se, ko je zagledal solzé v mojih očeh, — no, se vé da! Tvoja Katrica ni vredna, da za-njo zdihuješ; saj najde, ko jo ti zapustiš, sto drugih.

Mene je to Kutašovo govorjenje strašno razžalilo. Poznal sem ga iz otročjih let, ker sva bila obá iz ene vasi. Vselej je bil nemaren pohajač, in njegov oče, ki je bil pisar v naši vasi, imel je velik križ ž njim. Vesel je bil, ko so mu ga v vojake vzeli, saj se bo vendar navadil, si je mislil stari, da bo kaj iz njega. Ali ko je sedem let preteklo, vernil se je bil domú, in — bil je tak, kakor poprej: kamor je prišel, napravljal je nepokoj, mamil dekleta, in zavolj njega so še poštene dekline bile obrekovane. Tudi okoli moje Katrice se je hlinil, zato ga nisem mogel terpeti. Rad bi bil nanj-ga skočil, in mu pokazal, kaj premorejo moje pesti, zato da bi pomnil, kdaj je mojo nevesto obrekoval; toda vojaške postave so ostre; molčati mi je bilo, akoravno se mi je žolc kuhal.

— Imre . . . to je — sem hitro popravil — gospod naddesetnik! . . .

— Kaj si rekel, fant, Imre? . . . úči se, kakó se z mano govori; jaz nisem tvoj tovarš, ampak sem tvoj naddesetnik, veš! — je vpil in plosknil me je z obema rokama.

Kri mi zavré, nehoté vzdignem svoje pesti, ali zraven mene sedeč novinc je bil tako pameten, da me je z vso močjo prijel in deržal; če ne, gotovo bi bil ga pomečkal, takó pa je ostalo le pri zgol besedah.

Tudi vsi moji tovarši so začeli godernjati zóper Kutaša, takó da se mu je najbolje zdelo, nas zapustiti.

Dolgo smo bili na poti in vsi zdelani smo prišli do Prage; od tam smo še dva dni naprej peš hodili, pa smo bili blizo Chlumece v neki vasi nastanjeni, imé vasi sem pozabil.

Jaz sem bil s tremi tovarši nastanjen pri dobroserčnem starem kmetu. Mož in žena, obá že priletna, sta nas rada imela, kakor da bi bili od družine.

Vsak dan smo dvakrat se zbirali zunaj vasi na travniku, in smo se vadili v orožju. To je nekaj dni terpeló, in potem je naš major nam óčitno rekel, da si upa, nas pred sovražnika peljati.

Jaz sem si mislil: Ubogi vojak! malo si zarad tebe gospóda glavo beli; pomagaj si sam kakor najbolje veš in znaš! Pa, da povem po pravici, jaz sem se bitve malo bal, ne zastran mene, verujte mi gospod, naka! — ampak zato, ker mi je vselej pred očmi stala podoba moje ljube Katrice zdelo se mi je, da vidim njene lepe oči tako polne solz, kakor je cvetlica zjutraj polna rose; da vidim njena blede lica, da jo vidim, kakó po meni zaluje — se je li potem čuditi, da sem se bitve bal?

Dobro sem videl, da so začeli v naši vasi ljudje si stikati glave in nekaj na uho šepetati; vsak kmet je kaj poskrival, in prizadeval si tako ravnati, da ga ni nobeden videl, kam je svoje reči skrnil. Tedaj sem si koj mislil, da šembrana bitva ne more biti daleč.

Naš stotnik je vse straže pomnožil, in zapovedali so nam, da moramo posebno na ogleduhe paziti.

Nekega večera sem bil tudi jaz namenjen za stražo. Bile so noči hladne, zato ogernem plašč, vzamem puško, in na to smo šli za Kutašom, ki je dvanajst mož vodil vèn iz vasi.

Ondi nas je tako razpostavil, da je bil vsakdo 50

do 60 korakov od družega; in ko je k meni prišel, rekel mi je ošabno:

— Fant! glej, da ne zaspiš, če ne, učil se boš peti Davidove pesmi.

Najbolje se maščujemo nad nasprotniki, da kar nič ne maramo za njih hudobne besede; tako sem se jaz proti Kutašu zadržal.

Ko me je Kutaš popustil, stopil sem za germ blizo potoka, puško postavil zraven sebe k nogani, pa sem gledal zahajajoče solnce, ter sem v mislih prestopil gore in doline, mislil sem na ljubi dom, na starše, na Katrico, — in še zapazil nisem, da se je okoli mene že stemnilo.

(Konec prihodnjích.)

Pesmi.

(Zložil J. Gregorčič.)

I.

Gorjé mu, ki v nesreči bíva sam,
A srečen nij, kdor srečo vžíva sam.
Imaš li, brate, mnogo od nebés?
Od bratov ne odvracaj mi očí.
Duh plemeniti sam bo nosil bóli,
A sreče vžíval sam ne bo nikoli.

Odprí serce, odprí roké,
Otiraj bratovske solzé,
Sirotam olajsuj gorjé.
Kedor pa srečo vžíva sam,
Naj še solzé preliva sam!

II.

Biserna lestva se spenja v oblak,
Spušča se onkraj na zemeljski tlak —
Mavrica písana, božji prestol.
Angelji hodijo gor in pa dol;
Zlate kropilnice v roki deržé,
Zémľjo prezejno hladé in pojé.
Gori na stoli pa Oča sedí,
Kapljici vsaki svoj blagor delí:
Pade na pólje — rodí zelenjad,
Kane na drevje — bogati dá sad,
Kaplja na njivi — bo žito zlató,
Kaplja na tertici — vince sladkó,
Sreča se vliva na sleherno stvar,
Kedar zalíva nebeški vertnár.

Kijeovski školaci.

(Ruski spisal Nik. Vas. Gogol, poslovenil L. G. Podgoričan.)

(Dalje.)

Modroslovec je bil ostal sam. Iz početka je zdéhalo se mu, pa nategnil se je, huknil v obé roci, nasled pa užé ozerl se okrog sebe. Sredi središča je stala černa rakva; pred temnimi obrazi so gorele sveče; njih ogenj je razsvitljaval le ikonostas* in slabo razsvit-

* Ikonostas je delilni zid sè svetniškimi obrazi med Najsvetejšim in drugim cerkviščem.

ljal bogomolji središče; daljnjeji kotje so bili zabaljeni v temo. Visoki, stari ikonostas je razodeval visoko starost; na njegovej prozornej rezbi, pokritej s zlatom, migljale so le iskre; zlato je na mnogih krajih odpadalo, na nekaterih pa je bilo do čela užé očernelo; svetnikom obrazi do čela otemneli, gledali so nekako strašno s svojih vešál. Modroslovec se še en pot ozre okrog sebe. „Kaj,“ — spregovorí, „česa bi se tú bal? Ni živa duša ne more noter, zoper mertve imam pa te kove molitve; ko hitro jih bodem molil, da se me noben mertvec ni ne dotakne s perstom. Nič!“ — dejal je in kolebnil z roko, „bral bodem.“ Stopi h klirosu (choru), zagleda nekoliko zvezkov sveč: „To je dobro,“ — mislil je modroslovec, „razsvetlim cerkev tako, da se bode videlo po njej, kakor po dnevi. Eh, žal mi je, ker se v cerkvi ne smé kuriti!“ A začel je sveče vtikati po vsem ostropji, po naslonilih in pred obraze, nič se mu nijso smilile, in kmalo je bilo svetišče polno same svitlobe. Pod stropom se je mračilo in zamračeni obrazi so résno gledali izmed starih rezanih okvirjev, na katerih je tam pa tam lesketalo staro zlato. Stopil je k rakvi in bojazljivo mertvici pogledal v obličje — nij mogel sterpeti, da ne bi bil zamežal in se ne prestrašil.

Taka strašna, žareča krasota!

Oberní se je in hotel oditi; ali iz zgol radovednosti, zbog čudovitega, upornega čula, ki človeka neče zapustiti, zvlásti ne, ko ga je strah, — nij mogel ob odhodu zmóči se, da ne bi bil še en pot ozerl se vá-njo: ojačil se je v svojem strahu, ter še enkrat ozerl se. Resnično: rajnke hčere bliščeča krasota se je zdéla, da je strašna. Morebiti bi ne bila človeku prizadévala take groze, da je bila nekoliko temnejša. Ali v njenem obličji nij bilo nič medlega, žalostnega, mertvega; vse je bilo živo, in modroslovcu se je zdélo, kakor bi bila da-si je molčala, vendar-le gledala vá-nj. Da, zdélo se mu je, kakor bi se jej bila pod vejicami desnega oka prikazala se solza, in ko se je bila vstavila na lici, dobro se je videlo, da je to bila kaplja kervi.

Berž je odšel h klirosu, odperl knjigo, in da bi se malo razbodrilo, začel je brati glasno, kolikor je mogel najglasnejše. Glas je ódméval od lesenih cerkvenih sten, davno uže molčečih in onemélih. Njemu samemu se je zdel nekako divji. „Česa bi se bal?“ — omenil je sam sebi; „saj ne vstane iz svoje rakve, ker se boji božje besede. Naj leži! kakov kozak bi bil, ko bi se bal? Nu, napil sem se preveč — zató mi je tako čudno. Naj zaužije kaj še moj nos; eh, dober tobak je to! izversten tobak! najboljši tobak!“ Pa kolikor potov je tobaka dihnil v nos, vselej je po strani pogledal na rakvo, in zdélo se mu je, da nekovo slučajno čutje šepče: „Ha, vstaja, giblje se, pogleduje iz rakve.“

Ali mertvaški je bilo tiho v bogomolji; rakva je stala mirno; sveče so čisto svitlobo lile po svetišči. Strašna je po noči razsvitljena cerkev, v kateri leži človek brezí duše. Povzdigne glas in jame preminjati ga, da bi zadušil še tisti strah, kolikor je mrazilo mu ga ude; ali sleherno trenotje je očí obrnil v rakvo, kakor bi se bil nehotoma povpraševal: „Ali se vskloni? ali vstane?“

Toda rakva se nij niti ganila. Ko bi le kak zvuk, kako živo bitje; kak červíček ne oglasil se v kakem kotu. Slišalo se je zdaj pa zdaj, da je cverknila katera daljnih sveč, ali kaka majhna drobtina voska na lahko pala na tla. „Ali je ona? ali morda vstane?“

Dvigne glavo.

Pogledal je divje in oterl si očí. Ali mertvica ne leži več, temuč sedí v svojej rakvi. Oberne očí na stran,

pa prestrašen jih zopet vpre v rakvo. Mertva je vstala — mežeča ide pre-ko cerkvišča in neprenehoma razpenja roci, kakor bi hotela zagrabiti nekoga.

Ide k njemu. Ves prestrašen naredí ris okrog sebe; le siloma je začel moliti in rotiti se, kakor ga je bil naučil neki menih, ki je vse svoje dni preživel med čaralnicami in hudobnimi duhovi.

Vstavila se je skoro prav pri risu; poznalo pa se jej je, da ga ne more prestopiti, in vsa je ovišnela, kakor človek, ki je užé „nekoliko dni mertev. Choma se nij upal, da bi bil pogledal jo: strašna je bila; hlastala je in klepetala sè zobmi in odpirala svoje mertve očí; pa nij videla nič; vstekla, kar je pričalo njé derhteče obličje, obrnila se je razpetih rok na drugo stran in objela vsak slop, vsak ogal, ker bi bila rada zalotila Chomo. Napósled se vendar vstavi, nagrozi s perstom in leže nazaj v rakvo.

Modroslovec nikakor nij mogel zopet zavedeti se: sè strahom je pogledal na tesno čarodejkino bivališče. A rakva se gane sè svojega prostora, jame plavati po bogomolji, in žvižgala je in križala se v zraci. Modroslovec je videl jo užé skoro nad svojo glavo, videl pa je tudi, da se ne more dotakniti kroga, v katerem je bil, zató je še enkrat rotil se. Rakva se je gnala na sredo cerkve in ostala tam nepremakljivo. Višnjeva, zelenkasta mertvica je zopet vsklonila se. V tem pa se je zaslišal petelinji glas: trup je legel v rakvo.

Modroslovcu je zeló utripalo serce, debele kaplje potú so se mu vdirale po obrazi; ker ga je bilo petelinje petje potješilo, prečital je odločene liste urnejše, nego je bilo treba. Précej o prvem svitu sta ga bila prišla otet cerkveni služnik in sivolasi Javtuh, ki je táčas bil cerkvenec.

Ko modroslovec pride na svoje ležišče, dolgo časa nij mogel zaspati; pa utrujenost ga je zmogla vendar-le in spal je poludne. Ko se probudí, zdele so se mu ponočne prikazni le sen. Dali so mu, da se je okrepčál, četertko žganja. Ob obedu se mu je bil razvezal jezik, torej — kar mu je prišlo na um, vse je požlubodral; snedel pa je sam več, nego povžije kak odrasel prešič; o dogodkih v bogomolji pa mu neko, njemu samemu neumljivo čutje nij dalo govoriti: izvédamim vpraševalcem je le odgovarjal tó-le: „Da, godile so se vsakojake čudovitosti.“

Modroslovec je bil eden tistih ljudí, v katerih se, ko se najedé, probudí nenavadna ljudomilost. Ležeč je imel lulo med zobmi — in ozíral se je po vseh nazočnih — nenavadno ljubeznjivo in neprenehoma pljuval na stran.

Po obedu je bil modroslovec do čéla dober in čverst. Hodil je po vasi in seznanil se skoro z vsemi vaščani; iz dveh hiš so ga bili izgnali; neka nézna deklica ga je več potov zaporedoma z lopato plesknila po herbtu, ker se je bil derznil, ter jel ogledavati, iz kako robe ima kuklo na glavi in krilo. Čem bolj pa se je čas nagibal k večeru, tem zamišljenjeji je bil modroslovec. Uro pred večerjo je skoro vsa družina bila šla igrat kraglico, pa so imeli dolge palice na mesti krogel, a kedor je priigrál, imel je pravico jezdití tovariša. Ta igra je bila gledalcem jako zanimljiva: često je kravji pastir, širok — kakor kak ploh, zlezel na pastirja, ki je bil svinjo izgubil, — na pastirja majhnega, ki ga je bila sama kost in koža. Časi je kravji pastir nastavil herbet, Doroš pa je skočil ná-nj in pridno kričál: „Kako čverst bik je to!“ Pred kuhinjskim pragom so sedeli tisti, kateri so bili užé starejši. Kadili so tobak in nadenavadno résno gledali — tudi, ko se je mladezen na vse

gerlo smijala kakej vtipnej besedi kravjega pastirja ali pa Doroševej. Choma si je zaman prizadeval, da bi bil deležen te igre, rojile so mu oblačne misli po glavi.

Ko so večerjali, silil se je, kako bi se razvedril; ali strah se je vzbujal v njem s temo vred, ki se je razprostirala na nebi.

„A nu, zdaj je užé čas, gospod borzak!“ — omenil mu je znani sivi kozak in vstal z Dorošem vred: „pojdemo na delo.“ Odpeljala sta ga, kakor popreje ta večer, zopet v bogomoljo; zopet sta ga pustila samega, zopet sta zaperla vrata za njim. Ko hitro je bil ostal sam, novič je strah začel kerčiti mu persi. Zopet je videl zamračene obraze, lesketajoče okvirje in znano černo rakvo v groznej tihoti in mirno bivajočo sredi cerkve.

„A,“ — spregovoril je, „nocoj me nij tako strah. Le prvi pot je groza človeka. Da, le prvič je malo strašno, a tam-le ono nij več tako grozno; užé prav nič se skoro več ne bojim.“

Berž je stopil h klirosu, krog zarisal okrog sebe, nekolikrat zarotil se prav debelo in jel glasno brati, pa nij s knjige ozerl se nikamor, ničesar nij pogledal. Užé je čital blezu uro in začel nekako vstavljati se in pokajšljavati; vzel je iz žepa roženo krabico in predno je nos nabasal s tobakom, bojezljivo je poškilil v rakvo. Mraz mu je prešinil serce.

Mertvica je stala pred njim — prav pred risom in vá-nj vpirala svoje mertve, zelenkaste oči. Borzak se je stresnil in mraz mu je prešinil kosti. Poobesil je oči v knjigo, glasno čital svoje molitve in zagovarjal; slišal je, kako je mertvica mlaskala, kako škertala sè zobmi in mahala z rokama, ker bi ga bila rada zgrabila. Pogleda pa z enim očesom na stran, ter vidi, da ga mertvica ne išče tam, kder je stal, in kar mu je bilo kazno, nij ga mogla videti. Zamolklo je godernjala in začela z mertvim jezikom izgovarjati strašne besede; gerdo, hripavo je gerčala, kakor vervra vrela smola. Kaj je govorila, nij mogel umeti, vendar je nekaj strašnega gerčala. Modroslovec je sam sebi na strah izpoznal, da zagovarja. Veter vstane v bogomolji — od samih besed, in slišal se je šum, kakoršnega déla mnogo letajočih perotnic. Čul je, kako so se perotnice zadevale ob steklo po cerkvenih oknih in tolkle ob železne okvirje; kako so krepplji peli po železji in kako je neka neizmerna moč germeče tolkla po vratih in hotela streti jih. Ves čas mu je hudo utripalo serce; začne mežati in neprenehoma zaklinja in moli. Napósled je nenadoma nekaj oglasilo se v daljavi: to je bilo petelinje petje. Utrujenji modroslovec se vstavi in oddahne.

Ko so mu bili prišli odpret, našli so malo živega; naslonil se je s herbtom na zid, izbulil oči in nepremično gledal prišle kozake. Odpeljali so ga, pak morali so ga vès pot deržati. Ko je bil prišel na gospoda stotnika dvor, stresnil se je in dal prinesiti si četertko žganja. Ko je bil popil jo, pogladil si je lase in omenil: „Na sveti se vse godí; tudi grozoviti dogodjaji so časi na sveti — nu —“ a kolebnil je z roko.

Družina, ki je vsipala se okrog njega, priklanjala se mu je, ko je slišala take besede. Da, tudi mali krevljež, ki je vsa družina menila, da ima pravico do njega, da jej mora streči, kedar je bilo treba konjak čistiti ali vodo nositi, — tudi ta ubogi tepček je zijal va-nj. V tem je mimo prišla ne še stara ženska v opesnej suknji; kazala je svoj okrogli silni život; to je bila stare kuharice pomočnica, strastna gizdalinka, ki je na svojih čizmih iméla zmérom kaj pripetega: ali kos traka, ali kak gumbič, ali vsaj kakov popirček, če nij imela ničesar drugega.

„Pozdravljam vas, Choma!“ — dejala je, ko je bila zagledala modroslovca. „Aj, aj, aj! kaj se to godí z vami?“ vskliknila je in tlesknila z rokama.

„Kaj še? abotna baba!“

„Oh, Bog moj! sàj ste užé do cela osivéli!“

„Ha, ha, rés je to!“ — oglaší se Spirid in véрно gleda vá-nj; pa ste rés osivéli, sivolasi ste tako, kakor je naš stari Javtuh srebernih las.“

Ko hitro naš modroslovec zasliši to, pobegne v kuhinjo, kder je na zidu visel od muh popikan tri-ogeln kos zercala, pred katerim so bile močvirske mačje oči, srobot, pa tudi venec iz podleska, kar je vse pričalo, da je olepšava ničemurne dekle.

Sè žalostjo se je preveril, da so resnične nje besede: polovica njegovih las je bila siva. Choma Brut povesi glavo in zamisli se: „Pojdem k gospodu,“ — spregovoril je napósled, „povém mu vse in razodenem, da ne bodem več bral, naj me takój dáde odpeljati v Kijev.“ Tako zamišljen odide na vstopišče stotnikovega doma.

(Konec prihodnjič.)

Azijska kolera.

(Spisal dr. —ž.—)

(Dalje.)

Vsi hišni prostori, posebno izbe, kjer ležé bolniki ali je ležal merlič na parah in kraji, kamor se mečejo životni iztrebki, kakor zahodi, gnojnice, grape, globelj po dvorišču morajo se podvreči vsakdanjemu brezokuževanju ali desinfekcijam. Razun polivanja in opiranja z imenovanimi raztoplinami klorovega apna in železnega vitrijola je treba opravljati še drugih desinfekcij: skerbi, da plava po zraku v izbah, pa tudi po drugih prostorih, posebno po spalnicah neč in dan nekaj klorovega plina, kar lahko dosežeš, če postaviš tù ali tam po prostorih plitve skledice, v katere se vsaki den nekaj klorovega apna natrosi in malo z vodo polije in večkrat na den zmeša. Klorovo apno z vodo polito in premešano imá lastnost, da oddaja neprenehoma nekaj klorovega plina v zrak, ki se prav lahko pozná po posebnem duhu; paziti je samo treba, da se imenovanega plina ne nabere preveč, kar bi dihanje zaviralo in dušilo. Mnogi tudi nasvetujejo, naj bole zrak po hišah malo nakisel. I to je koristno ter se lahko izvede. Vzemi tlečega oglja, hodi ž njim po hišnih prostorih vsaki den en- ali dvakrat in ga kropi z dobrim vinskim ali lesničnim očetom, k temu razprostiraj po stanovališčih nekaj v takem očetu namočenih rut, brisavk ali pertičev in zrak v tvojem pohištvu bode imel omenjeno lastnost. V prostore, kjer je že mnogo bolnikov smert storilo, dobro je djati nekaj gorečega žvepla, zakaj pri gorenju žvepla se razvija v podobi goste megle leteča žveplena podkiselina, ki je kaj mogočen brezokuževalen pomoček; škoda pri tem je samo, da podobno kloru tudi ta kiselina človeško dihanje zavira in duši. Koristno je tudi v zahode devati goreče žveplo, seveda prav pazljivo, da se pri tem kaj ne vname in ogenj ne navstane. Ravno tako dobro je nasuti plitve plasti sadra, ali stlečenega oglja včasih v stranišča, na smetišče in v druge podobne prostore. V posode za životne potrebe, v kahlice in prenosljive stolice, zahode in druge podobne naprave vlivaj vsaki den nekaj raztopline klorovega apna ali pa železnega vitrijola, ravno s tem operi vse, kar je bolnik ogerdil najprej ko

je mogoče. Za umivanje takih posod in onesnaženih predmetov je posebno pripravna in koristna karbolova kislina, ki je kaj mogočen pomoček za desinfekcije in se dobiva po lekarnicah pod imenom: *acidum carbolicum* ali *fenylicum*. Za imenovano rabo se jemlje karbolove kiseline navadno en del na sto delov vode ali spirita. Ljudje, ki bolnikom strežejo, imajo z njih životnimi iztrebki ali z merliči opravilo, morajo si pogostoma umivati s kiselno vodo ali kloro-apneno raztoplino roke, obličje, lase ter pogostoma izpirati usta. Desinfekcije za časa morije se morajo rabiti vsaki den, v nevarnih slučajih celo po dvakrat in večkrat, njim se morajo podvreči vsi okuženi predmeti, celó stene, tla in stropi, posebno takih izb, v katerih je umiranje obilno. Obstoječa zapoved nam celó naklada merliča in mertvaško trugo z raztopljenim klorovim apnom politi in pokropiti. Perilo, obleko, posteljino, ki so jih imeli bolniki na sebi, brez natančnega obrezkuževanja, polivanja z vrelim lugom itd. nikakor ne smejo se med siromake deliti, prodajati ali za sebe rabiti. Morija se je celó začela iz nova, če so dva ali tri mesece po smerti rajnih perilo iz omar na dan spravili in ga oblekli. Naj se taki predmeti po desinfekciji in po kuhanju v lugu dolgo časa na zraku imajo, prevetrujejo in iztepajo.

Opisane desinfekcije so se po neštevilnih skušnjah koristne skazale, toraj jih ne opuščajte nikdar.

Razun desinfekcij je treba za časa kolere še gledati na različne druge reči, če hočemo, da bolezen preveč morilna ne postane. Ena prvih skerbí ne samo posameznikov nego tudi dotičnih oblasti in gosposk je skerb za siromake in bolnike. Doslé se je ta bolezen še o vseh epidemijah pokazala neusmiljeno huda pri ljudéh, ki nimajo dobrega živeža, ki prebivajo v neugodnih stanovališčih, ki zbolešči ne vedó odkod bi žličico tople župe dobili. Toraj je skerbeti, da dobodo bolni siromaki iz vaših kuhinj priležnega živeža, zakaj to tirja od vas človekoljubje ter lastna korist, da se morija v vašem kraju preveč ne vgnjezdi. Naj se daje siromakom zastonj mesne juhe, župe mlečne, požgane itd. Za časa kolere se mora skerbno gledati na prodajo živeža samega, kar pripada krajni oblasti ali posebnemu odboru, ki ima za časa epidemije nadgledovati zdravstvene razmere kraja in čuvati, da se natanko verše vse naredbe, ki imajo zboljšati zdravstveno stanje. Doslé govoré vse skušnje zato, da je skvaren živež, postana jed, živež, ki po črevah nadutje dela, želodec teží ali celó bljuvanje ali drisko rodí, za takih žalostnih časov strašno nevaren. V tem oziru zna že vsaki po svojih lastnih skušnjah, kaj njegov želodec lahko prebavlja in kuha in kaj mu poteže dela. Sploh škodujejo: nezrelo in nagnjilo sadje, posebno češplje, ogurki, salata, zelje, dinje, smerdeče mesó, stare gnjile ribe, klobase, svinjska slanina, sploh premastne jedi itd. in lahko se varuješ teh in še drugih včasih škodljivih zavžitkov. Sočivje nekteri tudi prepovedujejo, vendar samo na sebi sočivje ne škoduje, naj se le dobro kuha, skerbno prežvekuje in počasi zavživlja. Od pijače se ogibajte slabega motnega piva, kislil vin, potem vsakega mošta. Nasproti je dobro piti: mleko, černo vino, hladni in vroči ruski čaj, kavo, dobro pivo, čisto žganje in ne preveč merzlo vodo. Samo po sebi se razumi, da mora vladati pri vseh zavžitkih zmernost in popolna treznost. Veliko škoduje tudi hraniti živež v izbah, kjer ležé bolniki ali celó merličí. Za časa kolere so prepovedane vse veselice, shodi, somnji, gostije po merličih ali tako imenovane pogrebščine, celó slavni pogrebi se zabranjujejo. In res bolje je za ostale podati truplo svojih ranjkil materi zemlji na tihem brez

posebnega sprevoda. Dalje se ukazuje, da se zagrebajo merličí že štir in dvajset ur po smerti, kar je v vsakem oziru za tako hude morije zeló pametno. Strašno nevarno za ostale je sploh, če ostajajo merličí pod lastno streho, posebno tam, kjer je premalo prostorov. Za take slučaje je treba določiti kjer bodi posebno mertvaško izbo za eno hišo ali pa za celo vas. Prebivanje zdravih v bolnikovej izbi, posebno spavanje tam, je tudi nevarno; naj se tega nikoli v nemar ne pušča, če divja pod streho huda morija. Gledé tega sem jaz doživel leta 1867. po graničarskih kučah, v katerih spava včasih v enej izbi po pet do deset glav, prežalostne skušnje. V nekeji hiši sem našel sedem merličev iz ene izbe, ne manj žalostna so poročila iz bolnišnic, kosarn, jetnišnic, sirotišnic in drugih enakih zavodov, kjer mnogo ljudi v enej izbi vkup živi in spava. Tù en izgled. Iz velike, lepe in čiste jetnišnice Kings County v Newyorku se poroča, da je leta 1866 zbolelo v enej noči 38 jetnikov in v treh dneh od 3. do 6. avgusta toliko, da so šteli 32 bolnikov in 25 merličev od sto zdravih. Tu je toraj v treh dneh četerti del vseh jetnikov grozopolna pošast pod zemljo spravila. Konečno moram omeniti nespametne navade nekaterih krecovcev, ki pri vsakej najmanjšej poteži v želodcu in po črevah že jemljejo zdravila na bljuvanje ali na laksir. Ta navada za časa kolere je strašno nevarna, in iz skušenj je znano mnogo slučajev ali izgledov, da se je precej po zavžitem zdravilu smertna bolezen človeka lotila.

Za časa kolere ne hodi nikoli na zahode v okužene hiše ali tje, kjer pušča mnogo raznovertnih ljudi svoje životne iztrebke; zahodi so še bolj nevarni, posebno oni, katerih zrak gori v hišne prostore vleče; nosi jopico ali pa več pedi širok pas iz flanela pod srajco črez trebuh in ne puščaj v nemar ne najmanje neboglevnosti. Skerbi zató, da se zrak po izbah dobro premenja, toraj daj svoje stanovanje vsaki dan dobro prevetriti. Posebno čist mora biti zrak noč in dan v bolnikovej izbi, bolnik mora imeti dobro postrežbo, pa tako, da zlasti po noči ne bode ena sama oseba neprenehoma stregla, ampak se menjala z drugimi. Kdor ima z bolniki opraviti, naj hodi pogostoma vmes pod milo nebo na kratek sprehod, da se preveč okuženega zraka ne navzame. Ne bodi preveč boječ in opravljaj svoja navadna dela oprezno, da se preveč ne oslabiš, ali sploh s kakim nenavadnim prestopkom zdravja ne pokvariš.

(Konec prihodnjič.)

Potniške drobtine.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Dalje.)

Lična in okusna je dvorska kapelica, na povelje cesarice Marije Terezije izdelana, s tremi oltarji in tolikimi slikami izverstnega slikarja Valkota. Od tod me sluga pelje v dve orjaški dvorani, prva se zove nemška, druga pa španjska. Zidal ji je cesar Rudolf II., leta 1866 ste se prenovili, ker ste bili že zastareli.

Za cesarskim gradom je na treh stranéh od poslopj obdana slavna stolna cerkev sv. Vita; zidajo in popravljajo na njej že stoletja in še ni dodelana. Vsi prostori krog doma so polni obdelanih in pripravljenih klad. Če stojiš zunaj cerkve in gledaš lične obloke, stebre in

stebriče, stolpe in stolpiče vse iz belega rezanega kamna in vse tako lahke, zdé se ti, da bi stal pred smrekovim gozdom in da bi videl migati in se gibati tanke gibéne verhove, — in vendar je vse tako éversto in močno, da kljubuje viharjem in éasovim nezgodam že sto in sto let. Zidanje se je pričelo l. 1344 za cesarja Janeza Luksemburčana in se je končalo l. 1385, toda ne po izvirnem risu; ta je bil mnogo, mnogo obširnejši. Stolp je bil po doveršenji 506' visok, po požaru l. 1541 meri le 314' višine. Pred cerkvijo je kapelica sv. Vojteha, zidana na osem voglov. Znotraj hrani cerkev mnogo dragocenih spominkov. Najiminenitnejša je kapela sv. Vacslava, okrašena z dragimi kamni češkimi: malahiti, krisoprasi, ametisti in slikarjami al fresko, že 500 let starimi. V nji se kaže grob sv. Vacslava, umorjenega od lastnega brata Boleslava I. l. 931 v Stari Boleslavi, kljuka, za katero se je prijemal nesrečni kralj, njegova štatva, vlita l. 1420 v Norimberku, čelada in železno-mrežna srajca; dalje vidiš obrazec stolnega stolpa v načertu, mnogo svetniških ostankov. V nji se hranijo tudi dragocenosti, ki se rabijo pri venčanju čeških kraljev: krona, žezlo, Vacslavov meč, kraljevsko jabelko. — Zgodovinsko znamenita je kapela tudi zaradi tega, ker je v nji bil za češkega kralja izvoljen Ferdinand I. l. 1526, in je potem prišla češka krona na glavo Habsburških vladarjev.

Druga znamenitost v cerkvi je grob sv. Janeza Nepomucena in na njem klečeča podoba svetnika in okrog podobe molčečnosti, ponižnosti, ljubezni, pobožnosti in pokorščine, vse iz litega srebra, 30 centov težke, 200.000 gl. vredne. V enem oltarji so podobe patronov čeških — sv. Vita, Cirila, Vojteha in Vacslava tudi iz srebra. Dalje nahajaš v cerkvi še več drugih kapelic, grobnih spominkov slavnih zgodovinskih oseb, izverstnih del v marmeljni, slikarji in kar si bodi drugega. A čemu bi ti jih našteval, ker ni mogoče jih tako živo popisati, da bi jih imel pred očmi.

Priznati moram, da mi je bila ta dan sreča prav mila. Da se odpočijem in telesno okrepcam, podam se v gostilno tik cesarskega grada. Ker je bilo poldne že davno odzvonilo, je bila gostilna že prazna, le nekteri so se z južino tako zakasnili, kakor jaz. Ondi najdem gradskega slugo ali nadzornika strežajev, ki me je vodil po gradskih dvoranah in po razgovoru zvem, da je rojen Kranjec. Zraven sedečega mladega vradnika zanimiva, da se znajdeva tu dva Slovenca in precej se mi ponudi, da mi hoče popoldne, kolikor mu čas pripusti, razkazati gradske verte in druge odlične znamenitosti na Hradšinu.

Sprehajališča v cesarskem vertu so bila že zane-marjena, cvetlične grede že prazne, le tu in tam se je zoperstavljal pozna cvetlica jesenskemu mrazu, tudi razno drevje se je jelo goliti in pod nogami je šumelo suho listje, ki je pokrivalo hode in vertno plan, ko koráčiva jaz in omenjeni uradnik proti Belvederju, krasnemu vertnemu gradiču na najskrajnem koncu gradskega verta. Precej globoka grapa, posajena z razno-verstnim drevjem, ločí obširni vert od raztegnjenih gradskih poslopij, — tu je jelenski zverinjak — mi začne razlagati spremljevalec, navdušen Čeh. Ta okrogli stari-kasti stolp kraj gradú je Daliborka, zloglasna ječa plemenitega Dalibora. O njem je postala prislovica: „Nouze naučila Dalibora houzti.“ (Sila naučila Dalibora gosti.) Dalibor je dobil gosle in on ki se ni nikdar učil gosti, se je naučil v svoji revi gosti tako mило, da je vse očaral. Kaže mi še drugi stolp štirivoglat, imenovan Lidomorna, ker so ondí ljudi morili z gladom. Med tem pomenkovanjem dospeva do vertnega gradiča in k pre-

krasnemu razgledu na Belvederji. Pogled na mesto, Veltavo in krasno okolico je kmalo spodrinil žalostne slike in spominke minulosti.

Čuvaj vertnega gradiča je bil blizo in nama odpre gradič in razkaže vse njegove prostore. V spodnji dvorani so videti na stenah zgodovinske slike umetnikov iz najnovejšega časa: Kerst Borzivoja od Lhote — Umor Vacslava od Svobode — Prenešenje ostankov sv. Vojteha od Frankvald-a — Venčanje pervega kralja Vratislava od Svobode — Vladislav se odpové vladarstvu — Vvedenje vitežkih vaj na Českem po Vacslavu I. 1238 — Otokar zmaga in pokristjani Saoneze — Karol IV. ustanovi pražko vseučilišče — Bitva pri Lipanu 1436 in več drugih. — Vse te slike imajo razno vrednost, ne-ktete bi celo slabe zaznamoval, vidi se, da so nekteri umetniki delali za kruh in navdušenosti ni sledú; za-torej so me tudi popolnoma merzlega pustile. Za vertni gradič so zadostne. — Na mostovžu pervega nadstropja se še le prav zaveš, zakaj se je na tem končnem cipu gradskega verta visoko nad Veltavo zidal ta gradič; imé in pomen besede „Belvedere“ ti vse pové, tudi to, da je zidan zavoljo prekrasnega razgleda.

Zunaj verta na nasipih, ki so se spremenili v sprehajališča, se nama kaže prozaična sedajnost, vojaški novinci in deželni brambovci so se vezbali in orožji in kleli madžarsko, češko, nemško, da je človeka vse vprek preletavalo.

Ko me zapusti spremljevalec, blodim sam samcat po Hradšinskih ulicah, stopim v Lavretansko kapelico, ktera je blizo kapucinskega samostana — njej vstric ogromna kosarna prej palača grofa Černin-a.

Zapustivši Hradšín se vernem čez most; popoldne se je že bližalo večeru. Izvolim si pot ob levem bregu, in tako pridem do spominka cesarja Franca na brežnem teržišču. V 74' visokem obelisku je brónasta podoba cesarja Franca I. na konji v češki venčalni opravi. 16 podob krog in krog obeliska pomenijo 16 kresij, v ktere je bilo razdeljeno Češko, na stebrih so alegorijske podobe vednosti, umetnosti, mira obertnosti, kmetijstva, rudarstva, kupčije in obilnosti. Ogledam še novo češko gledališče, ki se zida ob bregu Veltavinem iz rezanega lahkega kamna — tufa in bo enkrat dodelano kiné mestu in deželi. A Veltava bo poprej še precej vode memo zvalila, preden se bodo dopolnile Čehom želje. Tik novega gledališča je začasno češko gledališče — divadlo. Za tisti večer so listki naznanjevali „opero“ v 5 dejanjih „V svatojankih prouidih“, če se ne motim. To je že bilo preveč vablivo; precej sklenem zvečer obiskati češko gledališče. Koliko neprijetnosti človek rad prenaša, da vstreza svoji radovednosti. Gledališče ni prostorno, a prostori so bili natlačeni in vsled tega huda soparica. Poterpljivo, toda ne hladnokervno zaradi vročine jo prenašam, da sem mogel do konca videti prvo češko „predstavení“. Dekoracija je bila sijajna, balet kakor povsod, iz dejanja sem pa toliko povzel: Plemenita dekle se zaljubi v prostaka, plemenitaš jo dobi. Prostak po nji žaluje in konča svojo žalost in življenje v svatovjanskih prouidih t. j. v dereči reki. Valovi njegovo truplo h kraji splavijo, ondí ga vgleđa grofinja. Spominja se lomljene obljuje, gre in skoči v reko. —

18. oktobra.

Jutro je bilo odmenjeno obiskanju in ogledanju novega mesta. Čez dolgi in široki konjski ali Vacslavov terg pridem po stranski ulici na Karlovo teržišče, po drevoredih in vertnih nasadbah v prijetno sprehajališče spremenjeno. V tem mestnem delu so dobrodelne mestne

in deželne ustanove, bolnišnice itd. Na izhodni strani poleg cerkve sv. Ignacija je ogromna vojaška bolnišnica, na zapadni strani detinska bolnišnica Franc-Jožefova, proti jugu gluhomutni zavod, — še dalje proti izhodu občna bolnišnica. V severo-izhodnem kotu je kazenska sodnija, prejšnja mestna svetovalnica, iz ktere je razdraženo ljudstvo 19. julija 1419 verglo mestne očete skozi okna na ulice in dalo povod Husitskim vojskam.

Prav po naključbi staknem v ulici na jugozapadni strani omenjenega terga cerkev „na Slovanih“. Zakaj se tako imenuje?

Do kralja Vratislava so imeli menihi v Sazavi pravico in dolžnost božjo službo obhajati v slovanskem jeziku; notranji nemiri so bili krivi, da so se razpodeli slavjanski redniki in s tem je bil konec slavjanski božji službi na Češkem. Karol IV. velik prijatelj Slovanom, želi zopet vpeljati slavjansko božjo službo in dobi dovoljenje od papeža Klemenca IV. 9. maja 1346, da se smejo slavjanski menihi s privoljenjem Praškega nadškofa na Češkem naseliti in božjo službo po poterjenem slavjanskem obredu obhajati, toda le na edinem kraju. Vsled dovolitve ustanovi Karol IV. s pismom od 21. nov. 1347 pri farni cerkvi sv. Kosma in Damijana v novem mestu Pražkem samostan za slavjanske rednike iz reda sv. Benedikta z naročilom, naj se božja služba opravlja po slavjanskem redu in psalmi prepevajo v slavjanskem jeziku — z dodatkom: v čast in spomin sv. Hieronima. Takrat je bila misel, da je sv. Hieronim sv. pismo v slavjanski jezik prestavil. Dobili so pa slavjanske menihe iz Dalmacije, Hervaškega in Bosne, a kmalo so Husitske vojske pokončale mlado ustanovo in slavjanska božja služba je nehala popolnoma.

Le spomin se je ohranil, da se še denešnji den samostan Emavski in celo ulica kliče „na Slovaneh,“ in mestni del pod samostanom se imenuje „pod Slovani“. Ime „Emavs“ je dobil samostan, ker se je blagoslovil velikonočni pondeljek, ko se bere evangelje od Jezusovega pota v Emavs. Samostan stoji na robu skale, njemu je dozidana cerkev, ktera je znotraj precej zanemarjena. Nekoliko banderic, pridobitih v tridesetletni vojski l. 1634 v bitvi pri Nerdlingu — se hranijo v cerkvi nad oratoriju.

Podskal se imenuje močno obljudeni, toda eden najrevniših mestnih delov v nižini kraj Veltave. Tu so videti orjaške sklade derv za kurjavo, ki se po reki dovažajo in prodajajo mestjanom. Močno zakrivljene in po ovinkih napeljane ulice me pripravijo v tako zadrego, da sem moral nekerokrat pogledati na magnetično iglico in po nji zasukati svoje kermilo.

Po železnem mostu jo srečno spet prijadram na Malostran. Deželni zbor je imel važno sejo in ponujala se mi je prevažna priložnost videti in spoznati česke pervake, o kterih sem že toliko čital in slišal.

(Dalje prihodnjič.)

Zastavice.

40. Neki polž hoče prekoračiti dvajset čevljev visoki zid. Vsaki dan preide pet čevljev ter po noči pade štiri čevlje. Kateri dan dojde polž verh zida?

41. Dva tropa belih kur, v sredi pa rudeč petelin, kaj je to?

42. V našej hiši imamo gospo, ki komaj pri durih noter stopi, že pri vseh oknih vèn gleda?

Uganjka zastavice v 18. listu :

35. Kedar se mede. — 36. Mak. — 37. Tkalec. — 38. Cerkovnik sam, ker doma ne more zvoniti. — 39. Lovil je bolhe.

Pregovori ruskega naroda.

Bog je visok, car širok.
Kjer je hleb, so tudi zobje.
Bjesi ne plačejo, če ženice skačejo.
Kruh ti je drag, če dnarja si nag.
Živel je dolgo, alj umerl kmalo.
Živi nima gomile.
Živi prosto, preživiš let sto.
Konj ima štiri noge in vendar se spotakne.
Oves je dražji ko konj.
Ktera krava je umerla, bila je mlesti dobra.
Pava krasi perje, ženo mož.
Breg krasi reko, alj pogača obed.
Kogar ljubim, tudi dražim.
Kašo jej ali z nožem je ne reži.
Kaša mati naša.
Kdor zna pridno orat', bo hitro bogat.
Revnemu je vinar ljub.
Kuro jajce ne uči.
Letala je visoko, ali sedla ni daleč.
Dobro dobremu, slabo slabemu.
Ljubim te, ali ne ko me.
Malo ali umno.
Majhen slavček, močan glas.
Premočeni se deza ne boji.
Mož bogat je bik rogat.

—m—

Slovensko slovstvo.

„Bojna služba,“ spisal znani naš slovenski pisatelj c. k. stotnik Andrej Komelj, je ravnokar v drugem, jako ličnem natisu obelodanila. Ker smo o važnosti te knjige že govorili (Besednik št. 9), hočemo le še dostaviti, da je mnogozasluzni g. pisatelj v novi izdaji slovarček pomnožil ter ob enem nekerke manjše pomankljivosti do dobrega popravil; tudi pridjane podobice so veliko čistejše in ličnejše. Knjiga velja pri pisatelju samemu 35 kr. in pri knjigarjih 40 krajc.

„Opis in zgodovina Tersta in njegove okolice“, spisal Ivan Godina-Verdeljski, je končan in dobiva se pri pisatelju (Terst, via Farneta št. 28) za dva goldinarja.

„Slavjan“, slovstven in vzajemni časnik, ki ga vreduje marljivi slovenski pisatelj M. Majar nam je tudi že došel. V predgovoru obljubuje vredništvo, da bode časnik donasal zanimive sestavke o sledu Praslavjanov, slovanskih plemen, narodne pesni, pripovedke, opise narodnih običajev itd.

Časnik, ki bode izhajal desetkrat na leto ter vselej obsegal najmanje eno tiskano polo, velja s poštnino vred za eno leto 3 goldinarje.

Konečno naj še omenimo majhno, jako pripravno knjižico: „Nova metrična mera“, natisnila in založila tiskarnica družbe sv. Mohora. Knjiga, spisana slovenskemu ljudstvu v poduk, vsakemu priporočamo; dobiva se v posameznih mestih pri knjigoterzcih in tudi pri založništvu v Celovcu. Velja 10 krajc.

—m—

Ogled po svetu.

Avstrijsko - ogerska država. Vsi zbori cislajtanskih dežel so 5. t. m. pričeli svoje seje. Izmed vseh je devet, v katerih imajo ustavoverni glasovi večino. V češkem, moravskem in bukovinskem zboru se federelisti ne vdeležujejo zborovanja. V prvi seji koroškega zbora je naš poslanec Andrej Einspieler ponovil predlog, naj se zapisniki zborovih sej tudi v drugem deželnem jeziku, namreč v slovenskem tiskajo, pa žalibog ta predlog ni bil dovolj podpiran in je padel. Seveda od takih poslancev, kakor je večina koroških, ki se pri vsaki priložnosti pravičnim zahtevam Slovencev posmehujejo in bi vse Slovence najrajši v žlici vode potopili, ni pričakovati toliko pravicoljubnosti, da bi kaj takega privolili. Za slovenske zapisnike bi se moralo potrositi nekaj denarja in to bi bil grozoviten greh. Če hoče slovensko ljudstvo zvedeti, kaj njih izvoljeni v zboru počenjajo in sklepajo, naj se nauči zveličavnega nemškega jezika, tako je menda mnenje naših zastopnikov. Od dne do dne dobimo več dokazkov, da Slovenci od ustavovercev nimajo nič pričakovati in da ste si besedi ustavoverec in nemčur skoraj enakega pomena. „Vsakemu svoje“, tega načela pri sedanjih naših poslancih ni treba iskati.

Veliko hrupa po nemških in ogerskih novinah je napravil spis, katerega je nedavno priobčil častivredni, občespoustovani češki učenjak Palacki. Ta sloveči zgodovinar v svojem spisu hudo graja gospodujoče, ustavoverne Nemce in Magjare, ki bodo, ako ne odjenjajo od svojih sedanjih krivičnih načel, Avstrijo do razpada pritirali. Da je Palacki pravo zadel ter Nemcem in Židom do živega segel, nam pričajo psovke in besni napadi, katerih so nemški - židovski listi polni.

Nedavno je bil na Dunaji shod federalistov, katerega so se zastopniki federalističnih strank vseh cislajtanskih dežel vdeležili. Program, ki se je tu osnoval in sklenil, bo baje državnoopravni stranki zanaprej vodilo.

Glasovi, da dobimo v kratkem nove ministre, še zmiraj nočejo potihniti. Nekaj mora že na tem biti, ali kaj, to zdaj še ni dovolj jasno.

Kakor nemške novine poročajo, sedanja vlada pridno dela novo volilno postavo, ki jo bo prihodnjemu državnemu zboru predložila. Ako ne prej, bodo kranjski poslanci vsaj tedaj priložnost dobili, od državnega zbora posloviti se, v katerem dozdej še niso nič opravili. Kranjski državni poslanec dr. Rudež se je svojemu mandatu za državni zbor odpovedal.

Zunanje države. Pruski vladi je zadnji čas okrajna uredba spodletela, ker jo je gosposka zbornica z večino glasov pokopala. Zarad tega velik notranji ropot. Cesar je zbornico koj po sklepu razpustil. — Francoska republika bo baje Thiers-a izvolila za svojega dosmertnega presidenta.

Razne novice.

Povišanje. O zadnjem velikem povišanju vojaških častnikov sta bila naša rojaka Andrej Komelj za stotnika v 7. peš-polku in Viktor Krajnc zainženirskega stotnika povišana.

Ruski jezik. Kakor časniki „N. Presse“ vé povedati, je načelnik avstrijskega generalnega štaba, Galina, vsem svojim častnikom priporočil, naj se marljivo pričnejo učiti ruskega jezika. Enako zapoved so nedavno dobili pruski

oficirji od svojega ministra. Kam to meri, lahko si vsaki sam raztolmači.

Celovška čitalnica si napravi 17. t. m. zvečer veselico in vabi k njej vse svoje ude.

Kolera. Ta huda morilka se zmiraj bolj razširja po našem cesarstvu. Na Poljskem, kamor je se je pritepla iz Rusije, v mnogih mestih in selih že hudo davi. V glavnem mestu Ogerskega, v Buda-Pešti se je prikazala ob konci pretečonega meseca in je do 5. t. m. 368 ljudi na njej zbolelo, 85 umerlo in 115 ozdravelo. Celó iz Prage se čuje, da se je tudi tam že pokazala. Nadejati se je, da bo jej zima daljno pot zabranila in da tudi v Evropi potihne, kakor je pred kratkim potihnila v njenej zibelji, v vzhodnji Indiji.

Banka Slovenija. Iz mesečnega izkaza, končanega 31. oktobra t. l., katerega objavlja ta zavod, povzamemo naslednje zanimive date:

Do imenovanega dne se je namreč izdelalo 505 polic. Neposredna zavarovanja so obsegala predmete za 905.895 gld. vrednosti; retracedirana pa za 598.244 gld. vkup tedaj za 1,504.139 gold. Čista premija iznaša 13.257 gold. 2 kr. storno 161 gold. 16 kr., prozavarovanje 2975 gold. 16 kr., Pervi požar je zadel banko „Slovenijo“ dne 23. oktobra t. l. v Belem gradu, pogorela je namreč neka mala štacuna in iznaša dotična škoda 250 gold. — Navedene številke govoré dovolj jasno o izvrstnem delovanji banke Slovenije, tedaj ni treba nikakega komentara.

Darovi za Umekov spominek.

	Prenesek iz 13. list	162 gld.	20 kr.
90. G. dr. Val. Janežič, zdravnik v Celovcu	5	„	—
91. „ Sim. Janežič, poročnik	2	„	—
92. „ Jos. Golé, vodja tiskarnice	1	„	—
93. „ A. B., duhovnik, iznesek prodanih fotografij * A. Umeka	—	„	84
	Skup	171 gld.	04 kr.

Odbor.

* Na prodaj je še 20 fotografij rajncega profesorja; komur se poljubi, dobi jih pri g. Rosbacherju, tergovcu v Celovcu, po 42 kr. Znesek se bode daroval za Umekov spominek.

Kurzi na Dunaji 8. novembra 1872.

Kreditne akcije	gld. 330.—	Nadavek na srebro	gld. 106.—
Národno posojilo	„ 69.90	Napoleondori	„ 8.56

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu:

pšenica	gld. 6.36	—	rež	gld. 4.—	—	ječmen	gld. 3.44	—	oves
	gld. 1.86	—	ajda	gld. 3.50	—	tursica	gld. 3.24		

Listnica.

Besednikova. Č. g. Ivan B. v G. Poslano naročnino smo hvaležno prejeli. 50 kr. je preveč, katere smo Vam vpisali za prihodnje leto. — G. A. v N. Osnova slaba, torej ne za natis. — G. R. v Z. Hvala!